

DOSSIER DE PREMSA

Comissió cívica organitzadora de la
Commemoració dels 300 anys del Pacte
dels Vigatans

AJUNTAMENT DE VIC

Dossier de premsa

1. Introducció
2. Cronologia històrica
3. El Pacte de la capella de Sant Sebastià
4. Qui va signar el Pacte dels vigatans?

8. Annex. Fit

1.Introducció

La ciutat de Vic acollirà el proper mes de maig tot un seguit d'actes commemoratius dels 300 anys del Pacte dels Vigatans. L'origen d'aquest pacte cal buscar-lo el 17 de maig de 1705, quan es van reunir a la capella de Sant Sebastià –terme municipal de Vic i parròquia de Santa Eulàlia de Riuprimer- un grup de patriotes catalans amb l'objectiu d'iniciar les hostilitats contra les tropes borbòniques de Felip V. Aquest grup volia que es reconeguessin els drets de l'arxiduc Carles d'Àustria i amb aquest objectiu van enviar representats a Gènova per buscar el suport de les nacions europees contra l'ocupació francesa.

Per tal d'organitzar els actes commemoratius es va constituir, ara fa un any, un Comitè Organitzador impulsat per l'Ajuntament de Vic, però amb la presència de tots els grups polítics amb representació parlamentària, l'Ajuntament de Santa Eulàlia de Riuprimer, la parròquia de Santa Eulàlia de Riuprimer, Òmnium Cultural, la Universitat de Vic i altres entitats de la ciutat. Aquest Comitè Organitzador, ha dissenyat un programa d'activitats que tenen el seu gruix central en l'acte institucional del proper dia 16 de maig on està confirmada la presència del conseller primer de la Generalitat, **Josep Bargalló**.

La importància històrica d'aquests fets ocorreguts a Vic fa 300 anys amb la presència de diferents personatges de la ciutat i rodalies, va propiciar que es possessin en funcionament tots els mecanismes per tal de recordar com cal uns episodis que van marcar la història de Catalunya. De Vic va sorgir l'embrió de la lluita contra **Felip V**, el primer rei Borbó de l'estat espanyol, i van ésser dos vigatans els que van signar el Pacte de Gènova (20 de juny de 1705): **Antoni de Peguera** (Vic, 1680-València 1707) i **Domènec Perera** (Vic, ?-Barcelona, 1706). Mitjançant aquest pacte, Anglaterra es va comprometre a ajudar Catalunya en la guerra contra els francesos, una guerra de la que en van sortir perdedors. Amb la derrota de l'11 de setembre de 1714 es va imposar el Decret de Nova Planta a través del qual es declaraven extingides totes les institucions catalanes.

La ciutat de Vic i tot Catalunya, commemoraran aquest 300 aniversari amb tot un seguit d'actes que s'iniciaran el 13 de maig amb una conferència de l'historiador Mn. **Antoni Pladevall**, i finalitzaran el 21 de maig amb la cantata "Història de Catalunya en cançons". Les diferents ciutats que van jugar un paper decisiu en aquest episodi de la història de Catalunya han estat convidades a participar-hi tant institucionalment com també com a promotores d'actes en els seus municipis. El programa està configurat per nombroses activitats com el concert de l'Orquestra Barroca de Catalunya, el concert de la Companyia Elèctrica Dharma o les conferències dels l'historiadors **Joaquim Albareda** i **Josep M. Torras i Ribé**.

L'acte principal tindrà lloc el dia 16 de maig. Al matí, a la Sala de la Columna de l'Ajuntament de Vic tindrà un caire institucional i a la tarda, més popular, a la mateixa ermita de Santa Sebastià.

2. Cronologia

1700 - Mor el rei d'Espanya, Carles II, de la dinastia dels Àustries, sense descendència, però, sota pressions, nomena successor seu el duc d'Anjou, Felip V, de la branca francesa dels Borbó, fet que va disgustar les potències d'Europa, partidàries de l'arxiduc Carles d'Àustria.

1700 - A finals d'aquest any és coronat rei d'Espanya Felip V. Deixa com a virrei, a Barcelona, Velasco i Tobar.

1701 - Felip V va a Barcelona per jurar-hi les Constitucions i celebrar-hi corts. Se signa la Gran Aliança de la Haia, formada per Anglaterra, Holanda i Àustria, per a col·locar en el tron d'Espanya l'arxiduc Carles.

1703 - A Viena, l'arxiduc Carles és nomenat rei de Castella i de Catalunya-Aragó.

1704 - Els aliats de la Gran Aliança intenten desembarcar a Catalunya per entronitzar-hi Carles d'Àustria, però les tropes del virrei les obliguen a reembarcar.

1705 - Els partidaris de l'arxiduc entren en contacte amb Antoni de Peguera i el fill de Vic i doctor en lleis Domènec Perera per tal que el grup dels "vigatans", contraris a Felip V, facin de cap de pont o tropa interior per a propiciar un nou desembarcament de les tropes dels aliats.

1705 - Domènec Perera s'entrevista amb el Dr. Llorenç Tomàs i Costa, rector de Santa Eulàlia de Riuprimer, vicari general del Bisbe de Vic i, a la mort d'aquest Bisbe, vicari capitular (la màxima autoritat religiosa del Bisbat quan no hi ha bisbe), conegut per les seves simpaties envers a la casa d'Àustria, per tractar de la demanda de les tropes aliades, i el 17 de maig de 1705 convoca, secretament, a la capella de Sant Sebastià una reunió dels principals caps del grup dels "vigatans". Es fa un pacte, recollit en el famós Pacte de Gènova, signat el 20 de juny de 1705, promogut per la Gran Aliança, en què es deia que els vigatans aixecarien una tropa de sis mil homes que atacarien les tropes del virrei.

1705 (7 de novembre) - L'arxiduc Carles III entra triomfalment a Barcelona i s'allotja al Palau Reial. El dia 28 del mateix mes jura els privilegis i el 5 de desembre obre les sessions de corts, que duren fins al 31 de març de 1706.

1706 - Les forces de l'arxiduc-rei Carles III conquereixen Aragó, València, Madrid, Mallorca i Eivissa.

1707 - 1708 - 1709 - 1710 - Felip V va reconquerint el territori perdut.

1711 - Mor sobtadament l'emperador austríac Josep I, germà de l'arxiduc-rei Carles III, el qual és declarat emperador d'Àustria i ha de deixar Barcelona. Deixa com a regent la seva esposa Elisabet Cristina de Brunsvic. Aquest fet fa que es desfaci la Gran Aliança de la Haia, temerosos de l'establiment d'un imperi semblant al del s. XVI de Carles V.

1713 - Se signa el pacte de pau d'Utrecht en què, pràcticament, acaba la guerra de Successió. El problema de Catalunya hi és totalment marginat. Les potències europees deixen Catalunya sola en la lluita de la defensa del rei Carles III.

1714 - L'11 de setembre de 1714 cau Barcelona davant les tropes Borbòniques. El 18 de setembre ho fa Cardona i el juliol de 1715 ho fa Menorca i Eivissa.

1716 - Decret de Nova Planta. S'acaba la sobirania de Catalunya.

3. El pacte de la capella de Sant Sebastià **per Antoni Pladevall, capellà i historiador**

A la plana de Vic i a Osona, en general, li correspon el mèrit d'haver fomentat i liderat des dels seus inicis, el moviment antiborbònic que, amb comptades excepcions, va continuar i estendre's per tot el país. Per aquesta causa, inicialment es coneixia amb el nom de "vigatans" als partidaris de Carles III o l'arxiduc d'Àustria, mentre que es titllava de "botiflers" o gent arrogant, etimològicament d'amples galtes, als partidaris de Felip V o el duc d'Anjou, el primer rei Borbó de la corona espanyola.

La gent d'Osona i de les comarques veïnes, tenia bones raons per la seva antipatia contra els francesos. En varies ocasions, però sobretot els anys 1654, 1690 i 1697, havien estat víctimes d'invasions i expolis per part de tropes franceses, que volien recuperar Catalunya d'on foren expulsats el 1652, acabada la guerra del Corpus de Sang o de Secessió. Contra ells lluità, entre el 1694 i 1697 el terç d'Osona comandat pel veguer Ramon Sala i Saçala.

A Barcelona i altres ciutats, centres de treball i comerç, el sentiment antifrancès era més mitigat, perquè molts creien que una unió o bona relació amb França seria beneficiosa pel comerç. Cosa que va fer que inicialment s'acceptés el nou rei Felip V, nét de Lluís XIV de França, i fins que aquest celebrés i presidís unes Corts a Barcelona el 1702.

No oblidem que Felip V havia estat designat, al darrer moment, per succeir-lo pel dèbil Carles II, enfront de l'altre parent seu l'arxiduc d'Àustria i que aquell començà a regnar el 1700.

Aquesta designació no va plaure a les altres potències europees: Anglaterra, Àustria i Holanda i per això, sota l'auspici anglès, crearen la Gran Aliança de la Haia, per posar per rei d'Espanya l'arxiduc Carles i així evitar que augmentés l'hegemonia francesa, amb la unió d'Espanya i França, on regnava el rei Lluís XIV, avi, com s'ha dit, de Felip V d'Espanya i IV de Catalunya-Aragó.

Pel maig del 1704, els aliats o tropes de la Gran Aliança, intentaren un primer desembarcament prop Barcelona, però fracassaren perquè ningú els protegia des de terra, per això varen canviar de tàctica i cercaven la manera de trobar gent del país que fes de cap de pont, amb armes, per facilitar el desembarcament.

Mentre això passava a la comarca, en Puig de Perafita, en Mas de Roda i altres osonencs destacats, mantenien una oposició al nou rei i en particular al seu virrei Fernández de Velasco, que havia substituït a Jordi de Hessen-Darmstat, molt estimat al país. El virrei Velasco, aprofitant uns disturbis locals de Manlleu, volgué perseguir i castigar el grup dels "vigatans". Assabentats d'això alguns catalans compromesos pel fracassat desembarcament de 1704, entre els que hi havia el príncep de Darmstat, l'antic virrei, el noble Antoni de Peguera i el professor Dr. Domènec Perera, fill de Vic, determinaren posar-se en contacte amb el grup de "vigatans" perquè preparessin la tropa que protegís un nou desembarcament de la flota de la Gran Aliança.

Pel seu caràcter de fill de Vic, fou delegat per a això el Dr. Perera que es posà en contacte amb el Dr. Llorenç Tomàs i Costa, canonge de Vic, vicari general de la diòcesi i rector de Santa Eulàlia de Riuprimer. Aquest eclesiàstic, que acabaria essent Canceller del rei Carles III i més tard magnat a l'imperi austríac, era també la màxima autoritat de la diòcesi per estar la seu vacant per la mort del bisbe Antoni Pasqual pel juliol de 1704.

El Dr. Llorenç Tomàs va convocar una reunió dels principals caps dels vigatans a la capella de Sant Sebastià, ara del municipi de Vic i sempre de la parròquia de Santa Eulàlia de Riuprimer. Aquesta va tenir lloc el 17 de maig de 1705 o sigui ara fa exactament tres-cents anys, i en ella el Dr. Perera va obtenir el compromís que els "vigatans" aixecarien 6.000 homes armats per facilitar un nou desembarcament.

Amb aquest compromís, el 20 de juny de 1705, el Dr. Perera que era ja a Gènova, va pactar amb Mr. Mitford Crowe, delegat de la reina Anna d'Anglaterra i portaveu de la Gran Aliança, l'anomenat Pacte de Gènova, on es ratificava i ampliava tot el que s'havia tramitat a la Capella de Sant Sebastià.

Això va facilitar que, el 22 d'agost del mateix any, una nova i més gran flota, amb uns 8.000 soldats i gran quantitat d'armament, desembarqués a Montgat, del Maresme, amb el pretendent Carles d'Habsburg, el príncep de Darmstadt i el general anglès Peterborough. Els "vigatans" els acolliren i foren dels primers en reconèixer i aclamar el nou rei Carles III. Tot seguit es va prendre Barcelona i la guerra, que duraria fins el desastre de l'11 de setembre de 1714, va tenir moments victoriosos, sempre amb la col·laboració de gent de Vic i comarca.

No sabem exactament quants foren els que assistiren a la reunió de Sant Sebastià. Hi foren certament el Dr. Llorenç Tomàs i Costa i el Dr. Domènec Perera i com a "vigatans" més destacats els que signaren l'acord o pacte: Jaume Puig, de Perafita i els seus fills Antoni i Francesc Puig i Sorribes, Carles de Regàs i Cavalleria i Antoni Cortada, de Manlleu, Josep Antoni Martí, de Vic, Josep Moragues, de Sant Hilari Sacalm i Francesc Macià, àlies Bac de Roda. Segurament que hi hagué altres

persones, però no consta perquè com a reunió clandestina no n'ha quedat cap acta ni escrit. Per aquesta causa, són aquells noms que figuren en el monòlit que hi ha a la placeta de davant la capella, inaugurat el 15 de setembre de 1985.

Molts "vigatans" donaren la vida per la causa que defensaven i entre ells moriren en la lluita Jaume Puig de Perafita i els seus fills i foren ajusticiats pels borbònics en Josep Mas de Sant Hilari i en Bac de Roda, de Masies de Roda, al costat de molts altres anònims o coneguts com en Francesc Paracolls, de Malla o en Josep Carerach i de Solà, de Vic, i altres lluitadors de la seva tropa a la Gleva.

Per tots ells va el record, l'homenatge i la gratitud que amb aquesta commemoració es vol fer als valerosos "vigatans" del pacte de Sant Sebastià o partidaris de Carles III d'Habsburg.

4. Qui va signar el Pacte dels vigatans?

- **Dr. Llorenç Tomàs i Costa (Vic)**

Rector de Santa Eulàlia de Riuprimer en el moment de signar-se el Pacte dels Vigatans i vicari general del bisbe de Vic. Un cop mort el bisbe va ésser vicari capítular, la màxima autoritat religiosa del Bisbat quan no hi ha bisbe. Destacat austriacista durant la guerra de successió. Va haver-se d'exiliar amb el triomf de Felip V. Instal·lat a la cort de l'Arxiduc, a Viena, fou nomenat canonge de la catedral de Nàpols i ambaixador als estats pontificis. Un cop mort, el seu cos fou traslladat fins a la Seu d'Urgell (1754) d'on havia estat canonge, en un delirant trajecte a través de mig Europa.

- **Francesc Macià, àlies Bac de Roda (Roda de Ter)**

Roda de Ter, 1658 – Vic, 1713

Bac de Roda era un propietari rural benestant i va ser dels primers partidaris de Carles d'Àustria. Va alçar gent en armes per combatre les tropes borbòniques de la comarca i tot seguit, es va presentar juntament amb altres voluntaris, amb l'exèrcit aliat, per a l'alliberament de Barcelona, el 1705. Va ésser decisiu en l'atac al castell de Montjuïc i per aquest motiu el van nomenar coronel de fusellers. El 1706 va participar en el defensa de Barcelona contra l'atac de Felip de Borbó i realitzà lleves voluntàries a la Plana de Vic. Abandonà Catalunya pels aliats el 1713 fins que es veié obligat a retirar-se. Fou detingut i assassinat públicament pels borbònics

espanyols. Va ésser penjat a la ciutat de Vic el novembre de 1713 sense judici previ.

- **Josep Moragues i Mas (Sant Hilari Sacalm)**

Sant Hilari de Sacalm, 1669 – Barcelona, 1715

Va contribuir a l'alçament de les milícies vigatanes, de les que n'era cap i amb les quals va derrotar, al Congost, una columna borbònica. Va participar en el setge a Barcelona i va ésser nomenat coronel. El 1709 és general de batalla i governador de Castell-ciutat, a la Seu d'Urgell, des d'on contraataca amb èxit els francesos que han ocupat la Cerdanya. El 1713 malalt, es va haver de retirar a Sort però continuà amb la seva tasca de reclutament. Intentà fugir per mar però va ser delatat i detingut. El 26 de març de 1715 va ser executat i, el seu cap, el van tancar en una gàbia i el van penjar al Portal de Mar, de Barcelona fins 1927.

- **Dr. Domènec Perera (Vic)**

Vic– Barcelona 1706

Diplomàtic i advocat. Juntament amb Antoni de Peguera, entrà en tractes, a Gènova, amb Mitford Crowe, delegat per la reina Anna d'Anglaterra per tal de pactar l'adhesió de Catalunya a la Gran Aliança de la Haia. Endegats els tractes, tornà d'amagat a Catalunya i demanà poders a prohoms representatius del país – davant la impossibilitat de dirigir-se a les institucions catalanes, controlades per Felip V-, amb els quals tornà a Gènova i signà amb Peguera i Crowe el pacte anglo-català. Lluità en l'ocupació de Barcelona pels austriacistes i morí en la defensa de la ciutat durant el setge del 1706.

- **Jaume Puig i de Perafita (Perafita)**

Capità de les milícies urbanes de Vic, conegut com Castellnou de Perafita, fou partidari del rei-arxiduc Carles III i signatari del Pacte, com els seus fills Antoni Puig i Sorribes i Francesc Puig i Sorribes.

- **Antoni Puig i Sorribes (Perafita)**

Polític i militar. Fill de Jaume Puig i de Perafita, fou partidari, com ell, del rei-arxiduc Carles III. Lluità als setges de Barcelona (1706), a Aragó (1707) i en la defensa final de Barcelona (1712-1714), per a la qual emprengué expedicions a la plana de Vic i en altres indrets per tal d'assolir reforços.

- **Francesc Puig i Sorribes (Perafita)**

Germà d'Antoni Puig i Sorribes. Participà en l'alçament català de la plana de Vic a favor del l'arxiduc Carles III, del qual rebé estímuls a través de Jordi de Hessen-Darmstadt. Lluità al setge de Barcelona i a Aragó, on destacà a la presa de Mallén. Més tard fou cap militar a Berga, on intentà de mantenir la plaça per als austriacistes. Morí assassinat el 1713.

- **Carles Regàs i Cavalleria (Manlleu)**

Un dels caps de la revolta vigatana. S'enfrontà al virrei Velasco, i els seus béns foren confiscats i cedits al comú. Com a represàlies, hi envià "vigatans" o partides armades que cremaren i saquejaren cases.

- **Antoni Cortada (Manlleu)**

Noble. Austriacista, fou un dels caps de les forces armades que des de Vic es traslladaren a Barcelona per proclamar rei l'arxiduc Carles. Fou nomenat capità efectiu i coronel honorari del Regiment de Guàrdies Catalanes, amb el qual féu la guerra contra Felip de Borbó. Però el 1713, seguint l'exemple del comte de Centelles, el reconegué com a rei. És conegut com *el de Manlleu* per a distingir-lo dels Cortada, austriacistes, de Merlès, residents a Vic

- **Josep Anton Martí (Vic?)**

Militar. Fill del jurista Joan Anton Martí. Participà en la insurrecció de Vic a favor del rei-arxiduc Carles III – que concedí al seu pare el privilegi de ciutadà honorat de Barcelona. Contribuí a l'ocupació de Barcelona i a la de Girona per les forces austriacistes; lluità al setge de Barcelona (1706). Posteriorment fou ascendit a coronel i comandà el regiment dit *de la reina*. Participà en la defensa de Barcelona, però pel juliol de 1714 desertà, juntament amb el seu germà Joan Baptista i llur amic Josep Moragull, i passà al camp borbònic; fou empresonat i dut a Peníscola. En iniciar-se la guerra de la Quàdruple Aliança, formà part de les tropes de Felip V i lluità contra els insurrectes catalans. Intentà de capturar el guerriller Carrasclat (Pere Joan Barceló) diverses vegades, sense èxit.